

NYT FRA ARBEJDSRETTE

Lars Helms

I de seneste par måneder har Arbejdsretten truffet nogle væsentlige afgørelser, som udvider rettens rækkevidde og forstærker dens betydning som undertrykkelsesinstrument overfor lønmodtagernes krav om bedre løn- og arbejdsvilkår. Der vil her blive givet en kort oversigt over dommene i sagerne om *forhøjelse af bodsbeløbenes størrelse*, om *Grafisk Kartels støtte til Porcelainskonflikten* og om *pædagogmedhjælpernes strejke mod Københavns kommune*.

Et par dage før jul 1976 foretog Arbejdsretten en såkaldt justering af bodsbeløbenes størrelse med 50%. Arbejdsgiverne havde omhyggeligt valgt en sag, der ikke havde givet anledning til megen omtale i øvrigt, til at forlange boden sat betydeligt i vejret (med 150%). Man argumenterede med at boden burde følge lønudviklingen og havde derfor foretaget en matematisk beregning, der gav en forhøjelse på fra 10,50 kr. til 26,11 kr. for faglærte og fra 8,75 til 22,69 kr. i timen for ufaglærte. Arbejdsretten udtalte hertil:

»Hvad angår spørgsmålet om forhøjelse af de hidtil anvendte bodssatser, må retten uanset usikkerheden med hensyn til spørgsmålet om, hvilken betydning en forhøjelse vil have som middel til at begrænse overenskomststridige arbejdsnedlæggelsers antal og omfang, være enig med klagerne i, at der, som det hidtil gennem årene har været tilfældet, bør være en sammenhæng mellem lønniveauets og bodsbeløbets størrelse. Det er således rettens påfattelse, at der bør finde en forhøjelse sted af bodsbeløbene i forhold til de siden 1970 anvendte beløb. I denne periode har der imidlertid fundet så betydelige lønstigninger sted, at en forhøjelse af bodsbeløbene, der blot nogenlunde svarer hertil, ville føre til bodsbeløb, som det ikke nu findes rimeligt at gennemføre.«

Man forhøjede derefter generelt bodsbeløbene i fremtidige sager med ca. 50% til 16 kr. for faglærte og 13,50 kr. for ufaglærte pr. strejketime.

Tillægget for skærpet bod, der idømmes hvis et pålæg fra Arbejdsretten om at gå i arbejde igen ikke følges, forhøjedes dog forholds-

slgt mere, nemlig fra 1,50 – 2,00 kr. til 5 kr. i timen både for faglærte og for ufaglærte.

Dommens udtalelser er interessante, idet Arbejdsretten på den ene side følger kravet om forhøjelse, der rejses samtidig med statens forsøg på yderligere begrænsning af strejkevåbenet¹. På den anden side viger retten tilbage fra at tage de fulde konsekvenser af en justering af bodsbeløbenes størrelse af frygt for at virkningerne og reaktionerne på arbejdspladserne ville blive uoverskuelige. Og samtidig udtrykker retten tvivl om boden overhovedet har nogen virkning!

I sin fortolkning af Hovedaftalens regler om organisationernes pligt til at hindre overenskomststridige arbejdsnedlæggelser har Arbejdsretten udviklet et net af regler, der kræver en meget aktiv indsats fra de implicerede forbunds side, hvis de ikke skal blive idømt bod som ansvarlige for en overenskomststridig strejke. Ej heller udenforstående forbund må støtte overenskomststridige strejker². Det sidste skud på stammen i Arbejdsrettens kendelser herom er en dom afsagt den 25.1.77 i sagerne mod Dansk Litografisk Forbund og Dansk Bogbinder- og Kartonnagearbejder Forbund samt Dansk Typograf-Forbund. Her var forbundene indklaget for at have ladet deres fælles fagblad »Dansk Grafia« fremsætte en opfordring til at støtte de strejkende porcelainsarbejdere under den lange konflikt i sommeren 1976. De to førstnævnte forbund idømtes hver en bod på 5.000 kr. med følgende begrundelse:

»Dansk Grafia er et medlemsblad for de indklagede forbund og udgives af disse i forening, og det udsendes til alle medlemmer af forbundene. Forbundene har ikke i de næste numre af bladet taget afstand fra støtteopfordringerne, og forbundene må derfor anses for ansvarlige for dem. At bladet har en efter presseloven ansvarlig redaktør findes ikke at kunne fritage forbundene for deres særlige arbejdsretlige forpligtelser.«

Dansk Typografforbund blev idømt en bod på 30.000 kr. for at have købt 300 paptallerkner til uddeling på kongressen og fordi der blev indsamlet 51.000 kr. til porcelainsarbejderne på kongressen. En række andre forbund, der ligeledes er indklaget for at have ydet støtte til

1) Først ved forsøget på at kriminalisere overenskomststridige strejker, der dog blev taget af bordet efter kraftig protest fra LO. Derefter ved gennemførelsen af loven om ugyldighed af aftaler om lønforbedringer, der var truffet efter en strejke, som Arbejdsretten havde kendt overenskomststridig.

2) Se Per Jacobsen Kollektiv arbejdsret 1975, s. 517 ff.

porcelainsarbejderne (bl.a. Bryggeriarbejdernes Fagforening i København og Metal, Lyngby) kan vente lignende bodsbeløb.

Dommen er i god overensstemmelse med Arbejdsrettens tidligere praksis med hensyn til at idømme forbundene bod, hvis de støtter overenskomststridige strejker. Det særlige ved sagerne er, at en række forbund nu åbent trodser Hovedaftalens bestemmelser og Arbejdsrettens kendelser herom. Og selvom arbejdsgiverforeningen indbringer samtlige sager for Arbejdsretten og der idømmes forbundene bod, synes de ikke at ville bøje sig. Selvom forbundsformændene i en kommentar til dommen taler om redaktørens frihed på Dansk Grafia, er det reelle i sagen, at der ikke tages afstand fra indholdet af bladet, støtten til den overenskomststridige konflikt³.

I sagen om blokaden af INFO anvendtes for første gang den nye regel i arbejdsretslovens § 9, stk. 1, nr. 5⁴. Reglen indebærer en effektivisering af det arbejdsretlige system, idet Arbejdsretten nu umiddelbart kan tage stilling til lovligheden af anvendelse af kollektive kampskridt til støtte for krav om overenskomst på områder, hvor kollektiv overenskomst ikke er indgået. Tidligere (før 1.7.73) måtte sådanne sager behandles af de civile domstole med mulighed for anke, der kunne trække sagerne i langdrag. Denne stramning af det arbejdsretlige system, der gik ubemærket igennem i Folketinget, har endnu engang vist sin effekt i sagen mellem pædagogmedhjælperne og Københavns kommune. Her var der ingen overenskomst mellem parterne, lønnen var for nogle år siden fastsat af socialministeriet og man havde ikke kunnet enes om en forhøjelse af de usædvanligt lave timetakster.

Pædagogmedhjælperne gik i strejke efter behørigt varsel, og strejken skabte kaos på børneinstitutionerne i København. Kommunen og dens socialdemokratiske borgmester påstod at strejken var i strid med overenskomstforlængelsesloven og nægtede at gå med til nogen forhøjelse af de lave timelønninger. Efter et håbløst forsøg på at få arbejdsministeriet til at standse strejken kom kommunen i tanke om den nye regel i arbejdsretsloven og forelagde sagen for Arbejdsretten. LO påstod principalt sagen afvist, idet bestemmelsen alene skulle tage sigte på sager om, hvorvidt kollektive kampskridt forfølger rimelige faglige formål, men ikke lovfortolkning i almindelighed. Spørgsmålet om det stillede overenskomstkraav var i strid med forlængelsesloven

kunne derfor ikke behandles af Arbejdsretten. – Dette afvistes koldt af Arbejdsretten, der i sin dom af 26.1.77 udtalte:

»Det fremgår af arbejdsretslovens § 9, st. 1, nr. 5, at sager som den foreliggende falder ind under Arbejdsrettens kompetence. Der findes ikke at være grundlag for, som af de indklagede anført, at anse § 9, stk. 1, nr. 5 for uanvendelig, fordi spørgsmålet om fortolkning af forlængelsesloven er et væsentligt led i sagen. De indklagedes afvisningspåstand kan derfor ikke tages til følge.«

Herefter gik man over til en fortolkning af forlængelsesloven, der medførte, at Københavns kommune fik medhold i, at strejken var ulovlig som stridende mod forlængelsesloven.

Det må erindres, at arbejdsretsloven i 1973 blev udvidet til at omfatte alle lønmodtagergrupper, der havde indgået en kollektiv overenskomst. Med den foran anførte bestemmelse og Arbejdsrettens fortolkning af den, er rettens kompetence nu udstrakt til at omfatte stort set alle konflikter mellem arbejdsgivere og lønmodtagere, således at behandlingen af disse tvangsløses med »fredelige« midler på arbejdsgivernes betingelser, nemlig ad rettens vej.

I en periode med høj arbejdsløshed, hvor den socialdemokratiske regering søger at løse kapitalens krise ved at påtvinge lønmodtagerne en indkomspolitik, der reelt indebærer en lønnedgang, er det – som de tre nævnte domme viser – lykkedes at få det arbejdsretlige system yderligere effektiviseret. På den anden side er der intet, der tyder på, at denne stramning vil få afgørende virkning. Porcelainsarbejderne fortsatte deres strejke trods idømmelse af den højeste bod til dato, flere og flere fagforbund støttede dem åbentlyst og pædagogmedhjælperne var kun 5 stemmer fra at have 2/3 majoritet til at fortsætte deres strejke mod Københavns kommune. Men modsætningerne skærpes og stadig flere lønmodtagergrupper oplever Arbejdsrettens sande karakter, som *arbejdsgiverens ret* til at gennemtvinge *sin* løsning på konflikterne.

3) Se Information d. 26.1.77.

4) En kort omtale heraf kan findes i Retfærd 1, s. 93 med de der anførte henvisninger.